

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Speculum Quaestionum moralium, in universam Aristotelis philosophi summi Ethicen

Case, John

Francofurtum, 1597

VD16 C 1242

Cap. II. - An sit vnus rerum agendarum finis?

[urn:nbn:de:bsz:31-109038](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109038)

Opp.

Voluntas potest appetere vel non appetere, cum sit secundum philosophum libera voluntas animi, ergo omnia ex necessitate non appetunt bonum.

Resp.

Voluntas a-
liquid sem-
per appetit
non fati, sed
naturæ vi.

Ve vis lucendi solem, ita vis appetendi voluntatem sequitur, & quamvis secundum philosophum ad hoc vel illud fati necessitate non cogitur, non tamē quiescit, sed vi naturæ ad aliquod obiectū semper mouetur.

Finis rerum
agendarum
vnus.

C A P I I.

An sit vnus rerum agendarum finis?

Per res agen-
das virtutes
in primis in-
telliguntur.

Thesi iam tandem ad Hypothesin prolapsus Aristoteles humanum appetitum septis quibusdam rationis circumscribere contēdit: conatur enim hoc loco vnum & vltimum rerum humanarum finem ante oculos ponere, vt tam studio virtutis, quàm præmio felicitatis allecti, ad scopum vitæ (quæ est ipsa beatitudo) festinem? per res agēdas, virtutes maximè; per finem vnum solā beatitudinem intelligit: quam intuentes vt signum, cupientes vt præmium, & directiùs progredi, & velociùs ad optatum

tum portum ferri possimus. Nam vt via
 cognita citius iter cōficitur, ita hoc sine
 veluti mentis luminibus perspecto lon-
 gè melius vita ad summum bonum diri-
 gitur. Nemo rectè pingit, si non sit ex-
 emplum, nemo directè telum mittit, si
 non videat scopum, nemo castè viuit si
 non speret præmium. Segnis enim & o-
 tiosa est vita humana, opus est ergo præ-
 mijs vt moueri, opus est stimulis vt inci-
 tari possit. Consultò igitur Aristot. finem
 vltimum quasi motricem causam bene
 viuendi nobis proponit, quem si ignore-
 mus, inanis esset omnis nostra appeti-
 tio, vana esset omnis nostra de bonis
 moribus consultatio, otiosa esset omnis
 optimarum rerum electio, stulta futura
 esset omnis studiosa actio, insana esset
 omnis tantorum discriminū solius vir-
 tutis causâ in hac vita susceptio. Quor-
 sum enim hæc omnia fierent? quorū sum
 susciperentur, si non esset virtutis palma,
 id est beatitudo? rectissimè ergo vnus re-
 rum agendarum finis proponitur vt i-
 dem à quolibet (currente studium virtu-
 tis) cōparetur. Nam vt in Olympicis lu-
 dis

Finis cōfide-
 randi necessi-
 tas & vtilitas.

stato.

Ratio cur
 philosophus
 primum de
 vltimo fine
 agit.

Honorem
 cupienti affe-
 ctus superat.

stato.

disis solùm donatur coronâ qui certat & vincit, ita Oliuam virtutis, id est honorem is solùm meretur, qui omnes affectus superat. Concludam cum philosopho hunc finem omnium esse nobilissimum, & proinde nobilissimam esse hanc artem cui subijcitur. Sed quoniam in epistola ad lectorem de hoc argumento diximus, libentiùs hoc loco id ipsum prætermitemus.

Ars optima cuius finis est optimus.

	} Absoluræ & per se vt solè virtutes quæ visua ad vltimum finem acquirendum pertinent.	
Res agēde sunt duplices:	} Respectiua & comparata. quæ sunt vel.	} Naturales vt edere, & bibere, dormire, & vigilare ad conseruationem naturæ. Vtiles & fortuitæ, vt comparare necessaria ad victum & culturam, quæ per accidens ad vltimū finē comparandum spectant.
Vnus finis sumitur aut.	} Ethicè pro simplici ac perpetua actione virtutis, quæ in hac vitâ expetitur propter se, & sic hoc loco.	
		} Meta-physici, idē q; vel

Argu-

Argumenta quibus probat vnum esse finem sunt à	}	Similitudine sagittarij intuentis signum. Euentu consequen- te	}	Argumenta probantia vnum esse finem.
--	---	--	---	--------------------------------------

Opp.

Contemplatio virtutis in 10. Ethico. Perpetua contemplatio prima causa in 11. Metaphysicor. perpetua actio virtutis hoc loco vltimus finis dicitur: ergo sunt plures fines vltimi.

Resp.

Vt intellectus agens & patiens. speculatiuus, & practicus, nō naturā sed respectu differunt, ita felicitas actiua & speculatiua non re, sed ratione distinguuntur, vtraque enim in habitu virtutis & ornatu mentis quoad essentiam manet; quare et si modus & existētia vtriusque in subiecto mutetur, idem tamen habitus & essentia vtriusque immutabilis est & subsistit. De Metaphysico autem sine respondeo, quod hic non intelligatur, hic enim de fine coniuncto non separato agitur.

Felicitas actiua a felicitate contemplatiua re & essentia non differt.

Opp.

Finis vnius scientie non est rerum omnium agenda rum finis, sed beatitudo est finis vnius scientie, nempe cuiuslibet, vt in hoc loco docet philosophus, ergo non est finis omnium.

Resp.

Quamuis sunt particulares quidam fines rerum omnium omniumque scientiarum, vt recte loqui & scribere

Fines medij complures, vltimus tantum vnus.

D re in

Omnes scientiæ diuerso respectu sub dialectica, Metaphysica & Ethica continentur.

re in grammatica, ornate dicere in Rhetorica, subtiliter differere in Dialectica, vnus tamen vltimus finis omnium esse potest, ad quæ reliqui vt linea vnus circuli ad centrum referuntur. Quod verò hic vltimus finis huic scientia solum ac distinctè subijciatur, contingit propter dignitatem & excellentiam eiusdem, quippò vt reliquæ omnes scientiæ in genere ac ordine veri sub Metaphysica, in ratione probabilis sub Dialectica: ita in genere ac ordine boni sub Ethica continentur.

Opp.

Malum bono opponitur, ergo vt est summum bonum, ita erit summum malum, & proinde erunt duo fines.

Resp.

Malum opponitur bono, & vt est vnum bonum ita est infinitum malum, vt placet Pythagoræ: attamen malum finis esse non potest, sed potius priuatio finis: est enim officium finis perficere, at mali officium est corrumpere, & perfectione omni priuare.

Opp.

lib. Ethic.
Malum non est finis, sed priuatio finis.

Non minus natus est homo ad sciendum verum, quàm ad agendum bonum, ergo vt summum bonum est finis rerum agendarum, respectu voluntatis, ita summum verum erit finis rerum sciendarum respectu intellectus. Prima pars antecedentis probatur ex Arist. cap. 10. lib. 10. Metaphysic.

Resp.

Resp.

Ut voluntas Metaphysicè refertur ad infinitum simplex & incommutabile bonum; ita intellectus refertur ad infinitum simplex & incommutabile verū, quod verum & bonum idem est principium, causa & motor primus, vnus, simplex, infinitus, immensus, incommutabiliter manens sine tempore, qui mutare potest est omnia, ipse verò mutari non potest: de hoc sine hic non agitur.

Voluntas ad bonum intellectus ad verū refertur. Deus ab Arist. describitur.

Opp.

De obiectis tam voluntatis quàm intellectus, nempe de bono & vero agit Aristot. in Ethicorum 1. & 6. ergo de hoc duplici sine agitur.

Resp.

De obiectis tam voluntatis quàm intellectus, nempe de bono & vero agit quidem Aristoteles, in locis citatis, sed alio quidem sensu, hic enim de illis agit vt ad Politicam vitam vsuq; spectant, illic vt in deo essentialiter vniuntur, hic vt acquiri possunt in hac vita, illic vt apprehendi possunt in aternitate, voluntatem enim perperuam & mentem aternam ac immortalalem libr. 3. de Anima & 5. cap. ponit Aristot. vnde necessario sequitur vt sit aeternum obiectum vtriusq; ne inter subiectum & obiectum nulla fieret proportio.

Resp.

D 2

CAP.